

Rudolf Heli
(1937-2002)

U srijedu, 22. svibnja 2002. godine iznenada je preminuo Rudolf Heli, bivši djelatnik Državnog arhiva u Slavonskom Brodu – Odjela u Požegi (cijeli radni vijek – 33 godine, 3 mjeseca i 13 dana).

Ruda je rođen 14. travnja 1937. godine u Požegi gdje je završio osnovnu školu i gimnaziju. Nakon toga studirao je povijest na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

1. siječnja 1964. godine zapošljava se u Historijskom arhivu u Slavonskoj Požegi koji se nakon ukidanja 31. prosinca 1966. pripaja Arhivu u Slavonskom Brodu kao njegov posebni Odjel. Kao višegodišnji voditelj Odjela radio je na poslovima sređivanja arhivskog gradiva Požege i Požeštine, rezultat čega su brojni sumarni inventari. Uz to je nadzirao i rad pismohrana na području općina Slavonska Požega i Pakrac, a od 1993. na području Požeško-slavonske županije. Svim svojim radnim obvezama pristupao je savjesno i s velikim entuzijazmom po kojem je bio prepoznatljiv među arhivskim djelatnicima u Hrvatskoj.

Svjestan da se arhivska djelatnost može efikasno obavljati samo u adekvatnim prostorima, uporno se za to zalagao. Kruna te njegove borbe bilo je dobivanje na korištenje prostora u zgradi Požeškog kolegija 1991. godine, čime se počela ostvarivati i temeljna pretpostavka osamostaljivanja Arhiva u Požegi. Na njegovu žalost to se nije realiziralo, jer je odlukom političkih čimbenika Odjel u Požegi morao iseliti iz tih prostora 1997. godine.

Nezaboravan je njegov angažman u vrijeme Domovinskog rata kada je, između ostalog, puno puta i pod cijenu gubitka vlastitog života tzv. "cestom smrti" putovao u Pakrac i Lipik. Nekad s policijskom pratnjom, a češće bez nje, a sve u cilju evidentiranja ratnih šteta na gradivu i zgradama pismohrana u kojima je gradivo bilo pohranjeno i poduzimanja konkretnih mjera fizičke zaštite toga gradiva.

Upornošću, vedrinom i hrabrošću uspijevao je otvoriti mnoga vrata koja su većini bila zatvorena, a sve zbog iznalaženja konkretnih rješenja za bolje sutra arhivskoj djelatnosti u Požegi.

Znajući da svekoliku javnost treba upoznavati s dokumentima značajnim za povijest Požege i Požeštine organizirao je na desetke izložbi iz područja kulturne i gospodarske povijesti (izdvajam dvije posvećene znamenitom Požežaninu Franji Cirakiju). Sudjelovao je na brojnim znanstvenim skupovima s priopćenjima koja su kasnije bila objavljivana u zbornicima.

Nezaboravna su njegova druženja s akademikom Matkom Peićem. Inicirao je i pripremio za izdavanje knjigu Peićevih feljtona, eseja i putopisa "Požega".

1970-ih godina bio je na čelu Fonda za kulturu općine Slavonska Požega i jedan od inicijatora i utemeljitelja nagrade "Miroslav Kraljević", koja je godinama do-

djeljivana za dostignuća u novinarstvu, publicistici, nakladničkoj i tiskarskoj djelatnosti u kontinentalnoj Hrvatskoj. Nije se previše bavio politikom, ali se ona često bavila njime, što je osjetio i na vlastitoj koži nakon nasilnog gušenja "Hrvatskog proljeća".

Bio je uključen i u projekt vinkovačke "Privlačice": Prinosi Slavonije hrvatskoj književnosti i povijesti (pripremio je i napisao pogovor za 24. knjigu Franjo Ciraki, "Florentinske elegije – Jankovo ljetovanje"), a napisao je i niz tekstova za "Požeški pučki kalendar".

U sebi je imao i nezaboravni novinarski talent, zahvaljujući kojem je surađivao godinama u "Požeškom listu", a bio je i višegodišnji dopisnik HTV-a i "Glasa Slavonije".

Ruda je uvijek bio nepredvidljiv, pa tako i 1997. godine kada je odlučio otići u prijevremenu mirovinu iako smo ga odgovalali od toga (po ZOR-u mogao je raditi do kraja 2002). Odlazeći u mirovinu isticao je da mu neće biti dosadno, jer su se u njegovim planovima rodili novi projekti. Dio planiranog je i realizirao. U ovih pet proteklih godina bio je autor i priređivač dviju knjiga iz povijesti Požeštine: "Zapisi iz požeškog kraja" i "Stoljeće požeškog planinarstva", a nakon pokretanja stranica "Večernjeg lista" za Požeško-slavonsku županiju gotovo svakodnevno su mu objavljeni članci u rubrici "Požega kroz povijest", temeljeni najvećim dijelom na arhivskom gradivu. Zato je i bio najčešći korisnik arhivskog gradiva u požeškom Odjelu Arhiva posljednjih pet godina.

Njegovu marljivost i stručnost prepoznali su i požeški biskup te njegovi suradnici, pa su ga angažirali u projektu evidentiranja arhivskoga gradiva po svim dekanatima i župama Požeške biskupije, kao i u arhivima i ostalim institucijama gdje se čuvaju značajni izvori za Požešku biskupiju. U šali je često puta znao reći da je postao voditelj Vanjske službe Biskupijskog arhiva u nastajanju. Ovaj posao je gotovo u cijelosti završio.

Autor je i izložbe "Kaptol Sv. Petra" i urednik kataloga, a bio je i suradnik u izdanju knjige "Požeška biskupija – utemeljenje, uspostava i ređenje prvog biskupa" s prilogom "Teritorijalno ustrojstvo i popis župa biskupije".

Pamtit ćemo njegovu vedrinu kojom je često znao izvući kolege iz njihove povremene sumornosti, njegovu komunikativnost koju su prepoznavali i kolege na arhivskim savjetovanjima, njegovu odanost Arhivu i nakon odlaska u mirovinu.

Jedno mjesto u čitaonici Odjela Arhiva u Požegi podsjećat će na Rudu koji se "nemirnog duha" i u mirovini družio s arhivskim gradivom, a što mu je sadržajno obogaćivalo umirovljeničke dane.

Ivan Medved